

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 28.oktobrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ieva Višķere, senatores Anita Kovaļevska un Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par Valsts prezidenta kancelejas atteikuma sniegt pieprasīto informāciju atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu izsniegt pieprasīto informāciju, kā arī par atlīdzinājuma piešķiršanu, sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 15.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /Persona A/ 2023.gada 17.jūlijā vērsās Valsts prezidenta kancelejā (turpmāk arī – kanceleja), lūdzot sniegt informāciju par naudas līdzekļiem, kas laika posmā no 2023.gada 1.janvāra papildus noteiktajai amatalgai izmaksāti /Persona B/, /Persona C/ un /Persona D/, kā arī citiem kancelejas darbiniekiem, kas neturpināja darbu kancelejā līdz ar jaunā Valsts prezidenta stāšanos amatā. Pieteicējs arī lūdza izsniegt informāciju par Egila Levita prezidentūras laikā iegādātajām un piešķirtajām Valsts prezidenta medaļām un plaketēm.

Pēc kancelejas 2023.gada 1.augusta atbildes saņemšanas pieteicējs 2023.gada 9.augustā vērsās kancelejā, atkārtoti lūdzot izsniegt attiecīgo informāciju un norādīt konkrētas izmaksātās summas.

Kanceleja 2023.gada 24.augustā atteicās sniegt informāciju par konkrētām summām, kādas bijušajiem darbiniekiem izmaksātas papildus amatalgai, norādot, ka tie ir fizisko personu dati un pieteicēja interese nav pietiekams pamats šo datu izsniegšanai. Vienlaikus kanceleja informēja pieteicēju par medaļām un plaketēm.

Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par kancelejas atbildes atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu kancelejai izsniegt pieteicējam 2023.gada 9.augusta iesniegumā pieprasīto informāciju, kā arī par mantisko zaudējumu (juridiskās palīdzības izdevumu) atlīdzinājumu 50euro.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 15.novembra spriedumu pieteikums tika noraidīts. Tiesas spriedums pamatots ar turpmāk izklāstītajiem apsvērumiem.

[2.1] Informācija par personām, kurām pasniegtas Valsts prezidenta medaļas un plaketes E. Levita prezidentūras laikā, ir publiski pieejama, un pieteicējs ar to var iepazīties, savukārt pārējo pieprasīto informāciju par plaketēm un medaļām kanceleja pieteicējam ir izsniegusi.

[2.2] Pieprasītā informācija par kancelejas darbiniekiem izmaksātajām papildu atlīdzībām ir kancelejas rīcībā esoša dokumentēta informācija, kas satur konkrēto kancelejas bijušo darbinieku personas datus un tādad –

informāciju par viņu privāto dzīvi. Līdz ar to tā ir ierobežotas pieejamības informācija. Šāda informācija var tikt izsniegta trešajām personām, ja informācijas saņemšanas interese prevalē pār to interesi, kuras aizsardzībai informācijai noteikts ierobežotas pieejamības statuss (konkrētajā gadījumā – fizisko personu datu aizsardzības interese).

[2.3] Pieteicējs ir norādījis, ka informāciju pieprasa kā žurnālists ar mērķi veidot publikāciju par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu kancelejā. Atbilstoši konsekventai Senāta un Satversmes tiesas judikatūrai demokrātiskā valstī sabiedrībai ir jābūt iespējām sekot līdzi publisko līdzekļu izlietojumam, lai pārliecinātos, ka šo līdzekļu izlietojums kopumā ir vērsts uz sabiedrības interešu nodrošināšanu. Vienlaikus paturams prātā, ka tiesības pieprasīt informāciju ir jāizmanto godprātīgi, neatkarīgi no tā, vai persona rīkojas kā fiziska persona, persona ar žurnālistisku interesi vai žurnālists.

[2.4] Kanceleja ir argumentējusi, ka pieteicēja godprātība savu tiesību izmantošanā ir apšaubāma iestādē iesniegto informācijas pieprasījumu daudzuma dēļ, proti, laika periodā no 2019.gada sākuma pieteicējs ir vērsies kancelejā ar vairāk nekā 170 dažāda satura un detalizācijas pakāpes informācijas pieprasījumiem un iesniegumiem. Tiesa konstatē, ka arī pirms tam pieteicējs vairākkārt vērsies kancelejā ar iesniegumiem. Tādējādi pieteicējs aktīvi izmanto tiesības pieprasīt informāciju no kancelejas. Vienlaikus kanceleja nav pamatojusi, ka pieteicēja iesniegumu un informācijas pieprasījumu apstrāde kanceļai būtu radījusi nesamērīgu apgrūtinājumu.

[2.5] Noskaidrojot pieteicēja informācijas pieprasījuma mērķi un sabiedrisko vērtību, izvērtējama pieteicēja darbība sabiedrības informēšanā.

Šajā sakarā konstatējams, ka interneta vietnē „pietiek.com” 2023.gada 16.augustā ievietota publikācija „/Persona F/ kanceleja mēģina noslēpt /Persona C/, /Persona B/ un pārējai /Persona I/ „kolaborantu komandai” uz atvadām izmaksātās piemaksas”. Minētās publikācijas nosaukums atspoguļo publikācijas autora subjektīvu viedokli, pie publikācijas redzami 74 komentāri, no kuriem daļa ir rupji un aizskaroši. Publikācija ir publicēta pirms kanceleja sniedza atbildi uz pieteicēja 2023.gada 9.augusta iesniegumu. Tāpat konstatējams, ka interneta vietnē „pietiek.com” par kancelejas darbinieku atlīdzību izmaksas jautājumu laikā no 2023.gada augusta līdz 2024.gada augustam kopumā ievietotas 10 publikācijas, no kurām daļai virsraksti un saturs ir gan kancelejas atsevišķu darbinieku, gan kancelejas darbu kopumā kritizējošs un ironisks.

Iestāde nevar atteikties izsniegt informāciju, pamatojoties tikai uz to, ka tā tiek izmantota kritisku publikāciju sagatavošanai. Taču konkrētajā gadījumā daļu publikāciju raksturo pieteicēja subjektīvs un izteikti tendenciozs, nepārbaudītos faktos balstīts vērtējums apgalvojuma formā par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā. Žurnālistam, ziņojot par jautājumiem, kas ir sabiedrības interesēs, jārīkojas labā ticībā, lai sniegtu precīzu un uzticamu informāciju, ievērojot žurnālistu ētikas normas. Žurnālista apgalvojumiem par faktiem ir jābūt pamatotiem. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzsvērusi, ka apgalvojumiem, kas aizskar amatpersonu reputāciju, jābūt ar zināmu faktu pamatu, jo apgalvojums bez jebkāda faktiska pamatojuma var būt pārmērīgs. Pieteicēja publikācijas, kas satur tendenciozus pieņēmumus par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā, nav uzskatāmas par balstītām uz uzticamu un precīzu informāciju saskaņā ar žurnālistu ētikas standartiem.

[2.6] Informācijas izmantošana tādu publikāciju sagatavošanai, kas vērstas tikai uz sabiedrības ziņkāres apmierināšanu, var būt viens no apstākļiem, kas norāda, ka pieprasījuma sabiedriskā vērtība nav augsta. Tiesas aplūkotajās publikācijās pamatā ir pārkopēts pieteicēja iesniegumu un saņemto atbilžu saturs. Publikāciju virsrakstu tendenciozais pasniegšanas veids, forma un saturs mērķtiecīgi rada negatīvu sabiedrības daļas rezonansi, kas izpaužas publikācijām pievienotajos naida runas, homofobiskajos, godu un cieņu aizskarošajos komentāros. Arī tas, ar kādu regularitāti pieteicējs publicē informāciju par konkrēto jautājumu, neapšaubāmi norāda uz mērķi – sabiedrības daļas intereses uzturēšana interneta vietnē „pietiek.com” un sabiedrības ziņkārības apmierināšana.

Ievērojot minēto, secināms, ka pieteicēju neraksturo informācijas iegūšana un analizēšana, pētīšana un publikāciju sagatavošana, lai informētu sabiedrību un veicinātu sabiedrībā diskusijas. Pieteicēja publikācijas liecina par vēlmi uzturēt negatīva satura ziņu plūsmu gan par kancelejas darbu kopumā, gan par atsevišķiem kancelejā nodarbinātajiem, apsūdzot tos varbūtējos pārkāpumos bez pārliecināta pamatojuma. Arī pieteicēja informācijas pieprasījumā izmantotais izteiksmes veids – *„plānoju mediju publikācijas par nodokļu maksātāju līdzekļu nelietderīgu, izšķērdīgu izlietojumu Jūsu iestādē”* apstiprina to, ka pieteicējs informāciju nepieprasa pētnieciskās

žurnālistikas nolūkos, jo vēl pirms informācijas iegūšanas jau tiek izdarīts subjektīvs slēdziens par pieprasītas informācijas saturu, proti, ka līdzekļi izlietoti nelietderīgi un izšķērdīgi.

[2.7] Ievērojot minēto, secināms, ka pieteicēja informācijas pieprasījuma sabiedriskā vērtība nav augsta un pieteicējs savas tiesības izmantojis negodprātīgi. Šo iemeslu dēļ konkrētajos apstākļos priekšroka dodama kancelejas darbinieku, kuriem ir izmaksātas atlīdzības, tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, nevis sabiedrības interesēm sekot līdzī valsts budžeta līdzekļu izlietojumam. Informācijas izsniegšana konkrētajā gadījumā nevar palielināt pārredzamību attiecībā uz kancelejas līdzekļu izlietojumu, jo informācija netiek analizēta, bet gan publicēta, to pasniedzot tendenciozi.

[3] Pieteicējs par minēto spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk izklāstītajiem argumentiem.

[3.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka 2017.gadā, izskatot analogu pieteicēja informācijas pieprasījumu, pieteicējam informācija tika sniegta. Neskatoties uz to, tiesa atzinusi, ka šoreiz informācija nav sniedzama. Tas ir vienlīdzības principa un tiesiskās paļāvības principa pārkāpums. Tiesas argumenti liecina par aizspriedumiem pret pieteicēju personīgi. Secināms, ka tad, ja šādu informācijas pieprasījumu būtu iesniedzis cits žurnālists, informācija tiktu sniegta.

[3.2] Tiesa būtībā atzinusi, ka pieteicējam informācija nav sniedzama tāpēc, ka viņš nodarbojas ar kritisko žurnālistiku. Tas, ka pieteicējs informācijas pieprasījumā jau iezīmējis savu publikāciju potenciāli kritisko raksturu, nevar būt pamats informācijas neizsniegšanai. Kritiska žurnālistika ir demokrātiskas sabiedrības priekšnosacījums, un valsts iestādēm nav tiesību to kavēt. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka spriedumā minētās 10 publikācijas raksturo pieteicēja subjektīvs un tendenciozs, nepārbaudītos faktos balstīts viedoklis. Pieteicējs kā žurnālists ir apzinājies savas tiesības saņemt pieprasīto informāciju, un konkrētajā gadījumā, kad kanceleja pieprasīto informāciju ir atteikusi sniegt, ir tikai loģiski, ka pieteicējs kā žurnālists ir informējis sabiedrību par nepamatotu informācijas sniegšanas atteikumu. Ja valsts iestāde atsakās izsniegt pieprasīto informāciju, tas neizbēgami rada aizdomas, ka iestāde cenšas kaut ko slēpt. Valsts pārvaldes iestādei ir jābūt gatavai pieņemt arī kritiku.

[3.3] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicēja žurnālistiskā darbība ir vērsta uz sabiedrības ziņkārības apmierināšanu, nevis sabiedrības informēšanu par budžeta līdzekļu izlietojumu. Tāpat tiesa nepamatoti pievērsusi uzmanību tam, ka pieteicēja mērķis nav veidot pētnieciska/analītiska rakstura publikācijas. Pastāv dažādi žurnālistikas veidi. Līdzās pētnieciskajai/analītiskajai žurnālistikai pastāv arī ziņu žurnālistika, kurā ziņas tiek veidotas kā objektīvs notikuma vai paziņojuma atspoguļojums. Tajā apzināti netiek veikta padziļināta faktu pārbaude, analīze vai papildu informācijas pievienošana, lielā mērā paļaujoties uz oficiāliem avotiem, šajā gadījumā uz kancelejas sniegto informāciju. Apstāklis, ka pieteicējs pieprasīto informāciju vēlas izmantot tieši ziņu žurnālistikai, nedrīkst ierobežot pieteicēja kā žurnālista tiesības saņemt informāciju sabiedrības interesēs, jo arī tas ir uzskatāms par žurnālistikas veidu, no kura labumu gūst sabiedrība. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicēja žurnālistika nav vērsta uz sabiedrībai būtiskiem jautājumiem un diskusiju veicināšanu. Komentāri pie pieteicēja publikācijām liecina par diskusiju veicināšanu.

[3.4] Tiesa spriedumu pamatojusi tikai ar Informācijas atklātības likuma 5.panta otrās daļas 4.punktu, kas noteic, ka informācija par fizisko personu privāto dzīvi ir ierobežotas pieejamības informācija. Šī tiesību norma neparedz informācijas atteikuma pamatus.

[3.5] Tiesa spriedumu pamatojusi ar atsaucēm uz 10 tīmekļvietnē „pietiek.com” ievietotām publikācijām. Tomēr šīs publikācijas nav pievienotas lietas materiāliem un nav nostiprinātas kā pierādījumi. Tiesas procesa gaitā tiesa arī nedeva iespēju pieteicējam izteikties par šīm publikācijām, tās tiesas procesa gaitā vispār netika pieminētas un apspriestas. Spriedumā tiesa nav arī atspoguļojusi konkrēto publikāciju satura analīzi, līdz ar to nav iespējams saprast, kā tiesa nonākusi pie secinājuma, ka tās ir tendenciozas, subjektīvas un balstītas nepārbaudītos apgalvojumos.

[4] Kanceleja iesniegusi paskaidrojumus, paužot viedokli, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota. Paskaidrojumos citstarp uzsvērts, ka pieteicējs nepamatoti atsauca uz vienlīdzības principu un tiesiskās paļāvības principu. Tas vien, ka 2017.gadā pieteicējam līdzīga pieprasītā informācija tika izsniegta, nav pamats secināt, ka

tātad tā arī turpmāk vienmēr ir jāizsniedz. Pa šo laiku ir attīstījusies izpratne par personas datu aizsardzības nozīmi un tiesību negodprātīgas izmantošanas aizlieguma principu, un katrs informācijas pieprasījums ir individuāli izvērtējams. Paskaidrojumos arī uzsvērts, ka pieteicējs maldina tiesu, apgalvojot, ka pieteicēja publikācijās ziņas tiek veidotas kā objektīvs notikuma vai paziņojuma atspoguļojums, jo aplūkoto publikāciju virsraksti un saturs liecina, ka daļu publikāciju raksturo pieteicēja subjektīvs un izteikti tendenciozs, nepārbaudītos faktos balstīts vērtējums apgalvojuma formā par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā.

Motīvu daļa

[5] Senāts konstatē, ka kasācijas sūdzībā nav norādīti iebildumi un nav neviena argumenta par tiesas secinājumiem saistībā ar pieteicēja kancelejai prasīto informāciju par E. Levita prezidentūras laikā iegādātajām un piešķirtajām Valsts prezidenta medaļām un plaketēm. Līdz ar to, lai arī kasācijas sūdzībā lūgts atcelt pārsūdzēto Administratīvās rajona tiesas spriedumu pilnībā, Senāts atzīst, ka spriedums daļā par pieteicēja pieprasījumu izsniegt informāciju saistībā ar Valsts prezidenta plaketēm un medaļām būtībā nav pārsūdzēts. Spriedums pārsūdzēts tikai daļā, kas attiecas uz pieteicēja pieprasīto informāciju par naudas līdzekļiem, kas papildus amataļai laika posmā no 2023.gada 1.janvāra tika izmaksāti /Persona B/, /Persona C/, /Persona D/ un citiem kancelejas darbiniekiem, kas neturpināja darbu kancelejā līdz ar jaunā Valsts prezidenta stāšanos amatā 2023.gada 8.jūlijā.

Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedības ietvaros izšķirams, vai pirmās instances tiesa, noraidot pieteicēja pieteikumu par strīdus informācijas izsniegšanu un kancelejas atteikuma atzīšanu par prettiesisku, ir pieļāvusi kasācijas sūdzībā norādītos tiesību normu piemērošanas pārkāpumus, tostarp, vai tiesa pienācīgi izvērtējusi lietas apstākļus, līdzsvarojot lietā iesaistītās tiesiskās intereses.

[6] Kasācijas sūdzībā argumentēts, ka tiesa spriedumā nav atsaukusies uz tādām tiesību normām, kas regulē informācijas izsniegšanas atteikuma iespējamus pamatus.

Senāts šo argumentu atzīst par nepamatotu. No tiesas sprieduma izriet, ka pieteikuma noraidīšanas pamats bija tas, ka, tiesas ieskatā, pieteicējs tiesības prasīt un izplatīt informāciju izmanto negodprātīgi. Tādējādi tiesa ir piemērojusi tiesību normu – tiesību negodprātīgas izmantošanas aizlieguma principu, kas ir vispārējs tiesību princips un Senāta judikatūrā jau vairākkārt uzsvērts kā tāds, kas pieļauj tiesību uz informācijas pieejamību ierobežošanu (piemēram, *Senāta 2019.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-579/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1219.A420302617.5.S](#), 5.punkts* un tajā minētā judikatūra). Līdz ar to kļūdains ir pieteicēja uzskats, ka tiesas spriedumā nav piemērota tiesību norma, kas var pamatot informācijas izsniegšanas atteikumu.

Senāts par nepamatotu atzīst arī kasācijas sūdzībā norādīto, ka tiesa pieļāvusi tiesiskās palāvības principa un vienlīdzības principa pārkāpumus. Pieteicējs minēto principu pārkāpumus primāri saista ar to, ka 2017.gadā, prasot līdzīgu informāciju, kanceleja pieteicējam to esot izsniegusi. No kasācijas sūdzības noprotams pieteicēja uzskats, ka vienlīdzības princips un tiesiskās palāvības princips prasa, lai tad, ja konkrēta veida ierobežotas pieejamības informācija vienu reizi ir izsniegta, tā arī turpmāk vienmēr tiek izsniegta. Tomēr apstāklis, ka iepriekš ir bijis gadījums, kad iestāde ir izsniegusi līdzīgu pieprasīto informāciju, šajā lietā pats par sevi nevar norādīt ne uz tiesiskās palāvības principa, ne uz vienlīdzības principa pārkāpumu. Jāņem vērā, ka katrs informācijas pieprasījums ir izvērtējams atsevišķi, ņemot vērā ar to saistītos apstākļus, tāpēc informācijas izsniegšana vienā gadījumā nevar kalpot par iestādes apsollījumu vienmēr izsniegt konkrēta veida informāciju. Turklāt kasācijas sūdzībā nav arī analizēts 2017.gada informācijas izsniegšanas gadījums un nav pamatots, ka visi informācijas izsniegšanā apsveramie būtiskie apstākļi toreiz un tagad būtu vienādi. Tāpat arī kasācijas sūdzībā izvirzītais apgalvojums, ka citam žurnālistam tiesa pieprasīto informāciju būtu izsniegusi, ir tikai pieņēmums, kas nenorāda uz objektīvi salīdzināmām situācijām, kuras varētu apsvērt vienlīdzības principa kontekstā.

[7] Vienlaikus turpmāk norādīto apsvērumu dēļ Senāts atzīst, ka tiesa izskatāmajā gadījumā nav pienācīgi izvērtējusi strīda izšķiršanai būtiskos apstākļus un tos apliecinošos pierādījumus un nav spriedumā norādījusi tādu motivāciju, kas pietiekami pamato tiesas secinājumus.

[8] Gan Senāta, gan Satversmes tiesas judikatūrā vairākkārt uzsvērts, ka tiesības pieprasīt un saņemt valsts institūciju rīcībā esošo informāciju ir Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 100.pantā garantētās

vārda brīvības būtisks elements, bez kura pilnvērtīga vārda brīvības īstenošana nav iedomājama. Tiesību uz informācijas pieejamību mērķis ir nodrošināt gan personu iespējas pilnvērtīgi īstenot savas tiesības brīvi veidot un paust savu viedokli, gan sabiedrības tiesības sekot līdzi tam, kā valsts pilda tai uzticētās publiskās funkcijas (piemēram, *Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106secinājumu daļas 1.punkts un 1999.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr.04-02(99)secinājumu daļas 1. un 3.punkts, Senāta 2007.gada 8.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-194/2007, A42158404, 2019.gada 31.janvāra spriedums lietā Nr. SKA-255/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0131.A420358416.2.S](#), 2019.gada 18.aprīļa spriedums lietā Nr. SKA-917/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0418.A420169118.5.S](#) (turpmāk – *Re:Baltica spriedums*)).*

Tāpat Senāta judikatūrā jau vairākkārt skaidrots, ka gadījumā, kad tiek pieprasīta ierobežotas pieejamības informācija, saduras vairākas tiesiskās intereses – intereses, kuru dēļ informācija pieprasīta, un intereses, kuru aizsardzības labad informācijai piešķirts ierobežotas pieejamības statuss. Tāpēc iestādei un, ja lieta nonākusi tiesā, – arī tiesai, izvērtējot attiecīgā gadījuma apstākļus, ir jāizsver iesaistītās tiesiskās intereses un to līdzsvarošanas iespējas un jāizšķir, kurai no tām konkrētajā gadījumā ir dodama priekšroka (piemēram, *Re:Baltica sprieduma 8.punkts* un tajā norādītā judikatūra).

[9] Pieteicējs ir pieprasījis informāciju par to, kādi naudas līdzekļi papildus amatalgai 2023.gadā tika izmaksāti kancelejas darbiniekiem, kuri atstāja darbu kancelejā līdz ar jaunā Valsts prezidenta stāšanos amatā. Pieteicējs norādījis, ka informāciju pieprasa kā žurnālists, lai gatavotu publikācijas (tātad – informētu sabiedrību) par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu kancelejā. Tādējādi tiesa vispārīgi pareizi secinājusi, ka izskatāmajā lietā saduras pieteicēja interese žurnālistiskās darbības vajadzībām saņemt pieprasīto informāciju un sabiedrības interese uzzināt par publisko līdzekļu izlietojumu, no vienas puses, un fizisko personu, par kuru darbā kancelejā gūtajiem ienākumiem pieteicējs interesējas, tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, no otras puses.

[10] Attiecībā uz šāda veida tiesiskajām interesēm Senāta judikatūrā jau vairākkārt uzsvērts, ka sabiedrībai ir tiesības piekļūt tādai iestāžu rīcībā esošai informācijai, kas saistīta ar valsts un pašvaldības budžeta līdzekļu izlietojumu. Minētais pamatojams ar to, ka demokrātiskas valsts funkcionēšanas neatņemama pazīme ir tās pārskatāmība. Ikvienam cilvēkam saskaņā ar Satversmi ir tiesības būt informētam par valsts varu īstenojošo institūciju darbību, lai pārliecinātos, ka tās efektīvi, godīgi un taisnīgi saskaņā ar likumiem pilda sabiedrības uzticētās funkcijas. Tāpēc demokrātiskā valstī sabiedrībai ir jābūt iespējām sekot līdzi publisko līdzekļu izlietojumam, lai pārliecinātos, ka šo līdzekļu izlietojums kopumā ir vērsts uz sabiedrības interešu nodrošināšanu. Šajā kontekstā īpaša nozīme ir žurnālistiskajai darbībai, kas vērsta uz sabiedrības informēšanu par publiskā budžeta līdzekļu izlietojumu (piemēram, *Re:Baltica sprieduma 7. un 12.punkts*, un tajos norādītā judikatūra).

Senāts šajā sakarā arī uzsver, ka sabiedrībai ir pamats interesēties par publisko līdzekļu izlietojumu arī tad, ja tas nav bijis prettiesisks, jo sabiedrībai ir tiesības sekot līdzi un veidot viedokli arī par tiesiskā ceļā izlietotiem līdzekļiem. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka informācija par publisko institūciju darbību, kas pati par sevi nav prettiesiska, bet kas var raisīt diskusijas, vērtējama kā sabiedrībai būtiska (piemēram, *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2023.gada 12.decembra sprieduma lietā „Eigirdas and Vī “Demokratijos plėtros fondas” v. Lithuania”, iesnieguma Nr.84048/17 un 84051/17, 88.punkts*). Senātam nav šaubu, ka publisko līdzekļu izlietojums ir tāds jautājums, kas var raisīt leģitīmu sabiedrības interesi un diskusijas. Publiskos līdzekļus pamatā veido budžetā iemaksātie nodokļu maksājumi, līdz ar to ir pašsaprotami, ka sabiedrība var interesēties par to, kā no sabiedrības locekļiem iekasētie nodokļu maksājumi tālāk tiek izlietoti un vai tas darīts, pēc iespējas nodrošinot sabiedrības intereses un aktuālākās vajadzības.

Tāpat Senāta judikatūrā jau skaidrots, ka informācija par konkrētām personām izmaksātajām atlīdzībām ir šo personu dati un līdz ar to – informācija par šo personu privāto dzīvi, un tāpēc šai informācijai ir ierobežotas pieejamības statuss (*Re:Baltica sprieduma 11.punkts*). Vienlaikus, līdzsvarojot lietā iesaistītās intereses, jāņem vērā, ka informācija par personas privāto dzīvi – tostarp personas dati, ir dažāda veida – gan sensitīvāka, gan mazāk sensitīva. Konkrētajā gadījumā pieteicējs ir interesējies par to, kādus ienākumus kancelejā papildus amatalgai ir guvuši konkrēti kancelejas darbinieki. Tātad pieteicējs ir interesējies par tādu šo darbinieku privātās dzīves aspektu, kas ir nesaraujami saistīts ar šo personu nodarbinātību valsts institūcijā (kancelejā) un ar publisko līdzekļu izlietojumu. Attiecīgā informācija ir pieprasīta, interesējoties par publiskā budžeta līdzekļu izlietojumu un kontekstā ar konkrētajām personām kā valsts sektorā nodarbinātām personām. Šajā sakarā jāņem vērā, ka Senāta

judikatūrā ir atzīts, ka tādu par valsts līdzekļiem nodarbinātas personas datu, kas ir sabiedrības leģitīmas intereses lokā, aizsardzība ir mazāka, nekā tā ir privāti nodarbinātai personai. Tāpēc, ja tiek pieprasīta tāda informācija par valsts sektorā nodarbinātu amatpersonu datiem, kas saistāma ar minēto personu ieņemamā amata publisko dabu, šai informācijai var tikt piešķirta zemāka aizsardzība nekā iestādes rīcībā esošu trešo personu datu un informācijas par privāto dzīvi aizsardzībai. Šāds nošķirums pamatojams ar aizsargājamu sabiedrības interesi iegūt informāciju, kas saistīta ar valsts budžeta līdzekļu izlietojumu (piemēram, *Senāta 2019.gada 26.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-476/2019*, [ECLI:LV:AT:2019:0926.A420187717.4.S](#), 9.punkts, 2018.gada 28.maija sprieduma lietā Nr. SKA-208/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0528.A420164016.2.S](#), 8.punkts). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka tiesību uz vārda brīvību un tiesību uz privāto dzīvi sadursmes gadījumā amatpersonas, kuras pilda publiska rakstura pienākumus, saistībā ar savu nodarbinātību publiskajā sektorā bauda mazāku aizsardzību kā „parastas” privātpersonas (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2023.gada 5.septembra sprieduma lietā „Radio Broadcasting Company B92 AD v. Serbia”*, iesnieguma Nr.[67369/16](#), 78.punkts).

[11] No pārsūdzētā sprieduma noprotams, ka tiesa informāciju par to, kādi naudas līdzekļi papildus amatalgai ir izmaksāti kancelejā nodarbinātajiem, vispārīgi uzskata par tādu, par kuru sabiedrībai varētu būt leģitīma interese. Tomēr tiesa atzinusi, ka konkrētajā gadījumā sabiedrības interesei iepazīties ar informāciju par budžeta līdzekļu izlietojumu nav dodama priekšroka tamdēļ, ka pieteicējs tiesības pieprasīt un izplatīt informāciju izmanto negodprātīgi. Tiesa atzinusi, ka pieteicēja informācijas pieprasījumam nav sabiedriska vērtība, jo veids, kādā pieteicējs nodod sabiedrībai informāciju, esot negodprātīgs – daļu pieteicēja publikāciju raksturojot pieteicēja subjektīvs un izteikti tendenciozs, nepārbaudītos faktos balstīts vērtējums apgalvojuma formā par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā.

No sprieduma izriet, ka tiesa šo secinājumu balstījusi šādos apsvērumos:

- 1) interneta vietnē „[pietiek.com](#)” ievietoto desmit publikāciju virsrakstus un saturu raksturo pieteicēja subjektīvs un izteikti tendenciozs, nepārbaudītos faktos balstīts vērtējums apgalvojuma formā par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā, publikācijas ir gan kancelejas atsevišķu darbinieku, gan kancelejas darbu kopumā kritizējošas un ironiskas. Pieteicēja publikācijas liecina par vēlmi uzturēt negatīva satura ziņu plūsmu gan par kancelejas darbu kopumā, gan par atsevišķiem kancelejā nodarbinātajiem, apsūdzot tos varbūtējos pārkāpumos bez pārliecinoša pamatojuma. Publikāciju virsrakstu tendenciozais pasniegšanas veids, forma un saturs mērķtiecīgi rada negatīvu sabiedrības daļas rezonansi, kas izpaužas publikācijām pievienotajos naida runas, homofobiskajos, godu un cieņu aizskarošajos komentāros;
- 2) tiesas aplūkotajās publikācijās pamatā ir pārkopēts pieteicēja iesniegumu un saņemto atbilžu saturs. Pieteicējs neīsteno pētniecisko žurnālistiku – neveic informācijas izpēti un analizēšanu, lai informētu sabiedrību un veicinātu sabiedrībā diskusijas;
- 3) pieteicēja informācijas pieprasījumā izmantotais izteiksmes veids – „*plānoju mediju publikācijas par nodokļu maksātāju līdzekļu nelietderīgu, izšķērdīgu izlietojumu Jūsu iestādē*” apstiprina to, ka pieteicējs informāciju nepieprasa pētnieciskās žurnālistikas nolūkos, jo vēl pirms informācijas iegūšanas jau tiek izdarīts subjektīvs slēdziens par pieprasītās informācijas saturu, proti, ka līdzekļi izlietoti nelietderīgi un izšķērdīgi;
- 4) tas, ar kādu regularitāti pieteicējs publicē informāciju par konkrēto jautājumu, norāda uz mērķi – sabiedrības daļas intereses uzturēšana interneta vietnē „[pietiek.com](#)” un sabiedrības ziņkārības apmierināšana.

[12] Pirms pievērsties tiesas apsvērumu pamatotībai, Senāts norāda, ka vispārīgi pareiza ir tiesas atziņa, ka negodprātīga tiesību izmantošana var būt pamats tiesību uz informācijas pieejamību ierobežošanai, un nevar izslēgt, ka arī žurnālists savu tiesību izmantošanā var rīkoties negodprātīgi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākkārt skaidrojusi, ka žurnālistu darbība vārda brīvības kontekstā ir aizsargājama, ja žurnālists ir rīkojies godprātīgi (labā ticībā) – ievērojis atbildīgas žurnālistikas pamatprincipus (balstījies uz uzticamiem un pārbaudītiem faktiem, sniedzis pilnīgu informāciju, ievērojis žurnālistu profesionālo ētiku). Tas jo īpaši būtiski ir mūsdienu pasaulē, kurā indivīds saskaras ar milzīgu dažādas uzticamības pakāpes informācijas daudzumu (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2012.gada 7.februāra sprieduma lietā „Axel Springer AG v. Germany”*, iesnieguma Nr.[39954/08](#),

Tomēr, lai tiesa varētu izdarīt secinājumu par to, ka žurnālists savas tiesības pieprasīt informāciju un/vai izplatīt informāciju izmantojis negodprātīgi, tiesai ir rūpīgi jāizvērtē visi apstākļi, kas uz to norāda, un šo apstākļu analīze ir jāatspoguļo spriedumā.

[13] Kā redzams, izskatāmajā gadījumā tiesa savus apsvērumus par pieteicēja negodprātību savu tiesību izmantošanā lielā mērā balstījusi uz tīmekļvietnē „[pietiek.com](#)” ievietotām publikācijām. Proti, tiesa sprieduma 13.1.punktā ir norādījusi, ka tīmekļvietnē „[pietiek.com](#)” par kancelejas darbinieku atlīdzību izmaksas jautājumu laika posmā no 2023.gada augusta līdz 2024.gada augustam ievietotas 10 publikācijas, norādījusi saiti uz šīm publikācijām, publikāciju datumus un tām pievienoto komentāru skaitu. Pēc tam 13.2.punktā tiesa norādījusi, ka, izvērtējot minētās publikācijas, secināms, ka daļa publikāciju virsrakstu un saturs ir gan kancelejas atsevišķu darbinieku, gan kancelejas darbu kopumā kritizējošs un ironisks. Tālāk tiesa atspoguļojusi judikatūras atziņas par žurnālista pienākumu rīkoties godprātīgi un norādījusi, ka pieteicēja publikācijas, kas satur tendenciozus pieņēmumus par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā, nav uzskatāmas par balstītām uz uzticamu un precīzu informāciju saskaņā ar žurnālistu ētikas standartiem.

Vienlaikus tiesas spriedumā nav atspoguļots konkrēts strīdus publikāciju saturs, tostarp nav norādīts ne uz vienu šajās publikācijās ietvertu izteikumu, kas licis tiesai izdarīt secinājumu, ka pieteicēja publikācijas satur tendenciozus pieņēmumus par valsts līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā. No tiesas sprieduma vispār nav saprotams, vai un ko tieši pieteicējs strīdus publikācijās ir teicis attiecībā uz publisko līdzekļu izlietojumu. Turklāt tiesa spriedumā citstarp ir norādījusi, ka pieteicēja publikācijās pārkāpumu pieļaušana tiek pārņemta arī konkrētiem darbiniekiem, un uzsverusi, ka apgalvojumiem, kas aizskar amatpersonu reputāciju, jābūt ar zināmu faktisko pamatu. Tomēr vienlaikus tiesas spriedumā vispār nav identificēts, par kādiem konkrētu amatpersonu it kā pieļautiem pārkāpumiem strīdus publikācijās bijusi runa (kas šajā sakarā publikācijās bija norādīts). Attiecībā uz publikāciju saturu spriedumā (tā 13.3.punktā) norādīts vien tas, ka publikāciju pamatā ir pieteicēja iesniegumi kancelejai un uz tiem saņemtās atbildes. Vienlaikus tiesa nav paskaidrojusi, kā pieteicēja iesnieguma un no kancelejas saņemtās atbildes satura atspoguļošana norāda uz to, ka pieteicējs ir izvirzījis tendenciozus un nepamatotus apgalvojumus par līdzekļu izlietojumu vai kādu konkrētu amatpersonu pieļautiem pārkāpumiem. Tāpat, lai arī spriedumā vairākkārt uzsvērti konkrēto publikāciju virsraksti un to tendenciozais pasniegšanas veids, spriedumā konkrēts publikācijas virsraksts ir norādīts tikai vienai no desmit publikācijām (2023.gada 16.augusta publikācijai „/Persona F/ kanceleja mēģina noslēpt /Persona C/, /Persona B/ un pārējai /Persona I/ „kolaborantu komandai” uz atvadām izmaksātās piemaksas”). Pārējo publikāciju virsraksti spriedumā nav norādīti un ir tikai daļēji nojaušami no spriedumā ietvertajām saitēm uz publikācijām. Spriedumā nav arī atspoguļota šo virsrakstu analīze.

Ievērojot minēto, Senāts secina, ka tiesas spriedumā izteiktie secinājumi par strīdus publikācijām ir balstīti neargumentētos tiesas apgalvojumos un bez jebkādas strīdus publikāciju analīzes. Šādi veidota tiesas motivācija ir acīmredzami nepietiekama, jo neļauj ne procesa dalībniekiem, ne augstākas instances tiesai, ne lasītājiem no malas (sabiedrībai) pārliecināties par tiesas domu gaitu un secinājumu pamatotību. Tas ir pamats konstatēt, ka tiesa nav izpildījusi no tiesībām uz taisnīgu tiesu un Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas un 251.panta piektās daļas izrietošo tiesas pienākumu spriedumā pamatot savus secinājumus.

[14] Pieteicējs kasācijas sūdzībā arī norādījis: lai arī tiesa savu spriedumu lielā mērā balstījusi uz secinājumiem par strīdus publikācijām, tiesvedības gaitā pieteicējs netika informēts, ka tiesa lietas izspriešanai uzskata par nepieciešamu pievērsties šīm publikācijām. Attiecīgi pieteicējam netika dota iespēja izteikt savu viedokli par to, kā šīs publikācijas būtu vērtējamas.

Senāts konstatē, ka lietā pieejamā informācija apstiprina šos pieteicēja iebildumus. Proti, no lietas materiāliem redzams, ka kancelejas pieteicējam sniegtajās atbildēs vispār nebija norādes uz to, ka informācijas izsniegšana tiktu atteikta sakarā ar pieteicēja negodprātīgu rīcību informācijas izplatīšanā strīdus publikācijās. Savukārt tiesvedības gaitā kanceleja, sniedzot paskaidrojumus par pieteikumu, bija norādījusi uz tikai vienu no strīdus publikācijām – 2023.gada 16.augusta publikāciju „/Persona F/ kanceleja mēģina noslēpt /Persona C/, /Persona B/ un pārējai /Personas I/ „kolaborantu komandai” uz atvadām izmaksātās piemaksas”, kas portālā

„pietiek.com” tika ievietota pēc tam, kad pieteicējs uz savu sākotnējo informācijas pieprasījumu bija saņēmis kancelejas 2023.gada 1.augusta atbildi, kurā bija norādīts, ka kancelejas darbiniekiem papildus amatalgai ir izmaksātas dažādas veida atlīdzības, bet nebija norādītas konkrētas izmaksātas summas. Uz pārējām deviņām publikācijām, uz kurām tiesa spriedumā atsaukusies pēc savas iniciatīvas, tiesvedības gaitā nebija nekādu norāžu. Noklausoties tiesas sēdes audioprotoķolu, Senāts secina, ka arī tiesas sēdē strīdus publikācijas netika apspriestas un vienīgais brīdis, kad vispār tika pieminētas pieteicēja publikācijas, bija kancelejas pārstāves sniegtajos paskaidrojumos ietverta vispārīga norāde uz pieteicēja „iepriekšējām publikācijām”. Tādējādi Senāts atzīst, ka tie apstākļi (strīdus publikācijas), uz kuriem tiesa pamatā balstījusi savu spriedumu, tiesvedības procesā netika identificēti tā, lai pieteicējam būtu bijusi pienācīga iespēja par tiem izteikties. Tiesa būtībā taisījusi „pārsteiguma” spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 247.panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumu drīkst pamatot tikai ar tādiem apstākļiem, par kuriem administratīvā procesa dalībniekiem ir bijusi iespēja mutvārdos vai rakstveidā izteikt savu viedokli. Šī tiesību norma ir vērsta uz tiesību tikt uzklautītam īstenošanu un „pārsteiguma” spriedumu nepieļaušanu; – lai netiktu sastādīts „pārsteiguma” spriedums, mutvārdu procesā tiesai ir jāpārrunā ar lietas dalībniekiem lietā nozīmīgie faktiskie un tiesiskie apstākļi; tas pats attiecināms uz rakstveida procesu (*Senāta 2016.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-190/2016, A420413012, 10.punkts, 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-131/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0923.A420172915.2.S](#), 9.punkts*).

Iepriekš norādītie apstākļi norāda uz to, ka tiesa minēto Administratīvā procesa likuma normu konkrētajā gadījumā ir pārkāpusi.

[15] Minētie tiesas pieļautie tiesību normu pārkāpumi pēc būtības ir tādi, kas varēja novest pie nepareiza lietas izspriešanas rezultāta. Līdz ar to tiesas spriedums tā pārsūdzētajā daļā ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

[16] Papildus Senāts uzskata par lietderīgu saistībā ar pārsūdzēto spriedumu norādīt uz atsevišķiem aspektiem, kam var būt nozīme šīs lietas izspriešanā pēc būtības no jauna.

[17] No tiesas sprieduma secināms, ka, tiesas ieskatā, pieteicēja negodprātība žurnālistiskajā darbībā izpaudusies tādējādi, ka pieteicējs savos rakstos esot bez pietiekama pamata norādījis uz valsts budžeta līdzekļu izšķērdēšanu kancelejā. Šajā sakarā Senāts uzskata par lietderīgu norādīt, ka, pat ja attiecīgajos rakstos ir norādīts, ka kanceleja, izmaksājot darbiniekiem papildu atlīdzības, ir nelietderīgi vai izšķērdīgi izlietojusi publiskos līdzekļus, tiesai būtu vajadzējis visupirms izvērtēt un attiecīgi pamatot to, vai un kāpēc šāds izteikums vērtējams kā publikācijā apgalvots fakts, vai tomēr tas ir publikācijā pausts viedoklis/vērtējums. Apsverot vārda brīvības ierobežošanas pieļaujamību, tam, vai aplūkojamie izteikumi ir vērtējami kā apgalvojumi par faktiem vai viedoklis (vērtējums), ir būtiska nozīme, jo faktu konstatējumi ir pierādāmi, bet vērtējuma (viedokļa) patiesumu un pamatotību nevar pierādīt (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2015.gada 23.aprīļa sprieduma lietā „Morice v. France”, iesnieguma Nr.29369/10, 126.punkts*).

Turklāt vēršama uzmanība, ka tas vien, ka žurnālists par konkrētiem faktiem ir paudis kritisku vērtējumu, nevar būt pamats atzinumam, ka tiesības pieprasīt un izplatīt informāciju izmantotas negodprātīgā veidā. Jāņem vērā, ka vārda brīvība paredz tiesības veidot savu viedokli par faktiem un notikumiem un viedoklis pašsaprotami var būt arī kritisks. Turklāt žurnālistiem tiek atzītas tiesības informācijas pasniegšanā izmantot arī pārspīlējumus un provokatīvus izteikumus (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2004.gada 17.decembra sprieduma lietā „Pedersen and Baadsgaard v. Denmark”, iesnieguma Nr.49017/99, 71.punkts, 2012.gada 7.februāra sprieduma lietā „Axel Springer AG v. Germany”, iesnieguma Nr.39954/08, 81.punkts*). Kā izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras, kritisks vērtējums/viedoklis varētu būt atzīstams kā negodprātīga tiesību izmantošana tad, ja tam nav pienācīgas faktiskās bāzes un tas būtībā izteikts tikai ar mērķi pazemot un aizvainot (piemēram, *jau minētā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) sprieduma lietā „Morice v. France” 126.punkts un 2004.gada 17.decembra sprieduma lietā „Pedersen and Baadsgaard v. Denmark”, iesnieguma Nr.49017/99, 76.punkts, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 20.jūlija sprieduma lietā „Hrico v. Slovakia”, iesnieguma Nr.49418/99, 40.punkta „d” apakšpunkts un 47.punkts*).

[18] Turklāt konkrētajā gadījumā no lietas materiāliem konstatējams, ka kanceleja pieteicējam 2023.gada 1.augustā bija izsniegusi informāciju, ka virknei darbinieku laika posmā no 2023.gada 1.janvāra papildus amatalgai tika izmaksātas dažādas cita veida atlīdzības, piemēram, naudas balvas, prēmijas, piemaksas par ieguldījumu institūcijas stratēģisko mērķu sasniegšanā. Tātad pieteicēja rīcībā bija iestādes sniegta informācija par to, ka vispār kancelejas darbiniekiem ir bijušas dažāda veida izmaksas papildus amatalgai. Lai arī pieteicējs nesaņēma informāciju par to, kādas tieši summas izmaksātas, nevar izslēgt, ka var būt arī tāds viedoklis, ka pats šādu izmaksu fakts liecina par nelietderīgu un izšķērdīgu publisko līdzekļu izlietojumu. Gan valsts iestādēm, gan tajās nodarbinātajām personām ir jāreķinās, ka sabiedrībai var būt dažādi viedokļi par to, kā pēc iespējas labāk izlietot publiskā budžeta līdzekļus. Ir pašsaprotami, ka var būt arī tāds viedoklis, ka papildus amatalgai izmaksātas atlīdzības ir izšķērdīgs līdzekļu izlietojums. Senāts vērš uzmanību, ka pieteicēja rīcībā esošo informāciju, kuru pieteicējs no kancelejas saņēma 2023.gada 1.augustā, arī būtu bijis jāņem vērā, vērtējot, vai pieteicēja publikācijās izteiktajiem vērtējumiem ir bijusi faktu bāze. Savukārt tas, ka konkrēts viedoklis kancelejai ir nepatīkams un kanceleja tam nepiekrīt, nevar būt pamats apgalvojumam, ka pieteicējs savas tiesības saņemt un izplatīt informāciju izmantojis negodprātīgi. Valsts iestādei ir jābūt gatavai saņemt arī kritisku tās darbības vērtējumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka, līdzsvarojot tiesības uz vārda brīvību un tiesības uz reputācijas aizsardzību, jāņem vērā, ka valsts iestādei adresētas kritikas pieļaujamās robežas ir ļoti plašas, pat plašākas nekā politiķim adresētai kritikai. Demokrātiskā valstī ar publisko varu apveltītas iestādes darbībai ir jābūt pārskatāmai ne tikai no uzraugošo institūciju puses, bet arī no sabiedrības skatu punkta. No iestādes ir sagaidāms, ka tai ir augsta tolerance pret tai adresētu kritiku (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019.gada 8.oktobra sprieduma lietā „Margulev v. Russia”*, iesnieguma Nr.[15449/09](#), 53.punkts).

[19] Attiecībā uz tiesas apsvērumu, ka pieteicējs rīkojas negodprātīgi un viņa informācijas pieprasījums no sabiedrības interešu viedokļa ir nevērtīgs, jo pieteicēja publikāciju raksturs neliecina par pētniecisko žurnālistiku, Senāts vērš uzmanību, ka informācijas pasniegšanas veids var būt dažāda veida, piemēram, kā pētījums, kā faktu atspoguļojums, kā viedokļraksts vai kā satīra. Jāpiekrīt pieteicējam, ka nevar apgalvot, ka sabiedrībai ir vērtīgi saņemt informāciju par budžeta līdzekļu izlietojumu tikai un vienīgi analītiskās un pētnieciskās žurnālistikas veidā. Jāņem arī vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas uzsvērtais, ka tiesības uz vārda brīvību aizsargā ne tikai paustā viedokļa, ideju vai informācijas saturu, bet arī paušanas veidu, un tiesai nav kompetences personas vietā izlemt par to, kāds būtu piemērotākais informācijas nodošanas veids. Žurnālistiem, gatavojot publikācijas, ir brīvība izvēlēties veidu, kādā tie vēlas sabiedrībai nodot konkrētu informāciju, un tā nav tiesas kompetence noteikt, kāds žurnālistikas veids būtu piemērotākais (piemēram, *Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 1994.gada 23.septembra sprieduma lietā „Jersild v. Denmark”*, iesnieguma Nr.[15890/89](#), 31.punkts).

[20] Senāts nevar piekrist tiesai, ka par pieteicēja negodprātību liecina apstāklis, ka gada laikā pieteicējs publicējis desmit rakstus par to, ka kanceleja viņam atsakās izpaust informāciju par konkrētām darbiniekiem izmaksātām summām. Kā jau minēts, vispārīgi sabiedrības informēšana par to, kā tiek izlietoti publiskā budžeta līdzekļi, ir atbilstoša sabiedrības tiesībām un interesei sekot līdzi iestāžu darbībai un līdzekļu izlietojumam. Attiecīgi nav pamata pārvest, ka sabiedrība tiek informēta par to, ka iestādei ir prasīta, bet iestāde atsakās sniegt konkrētu informāciju par publiskā budžeta izlietojumu. Ja personas interese gatavot publikāciju par līdzekļu izlietojumu joprojām ir aktuāla un persona cīnās par pieprasītās informācijas saņemšanu, tad regulāra informēšana par to, ka pieprasītā informācija joprojām nav saņemta, lai cik konkrētai iestādei vai personām nepatīkama, nav nekas nepieņemams. Turklāt tiesa pati ir norādījusi, ka pieteicējs esot publicējis arī kancelejas sniegtās atbildes pieteicējam, tātad sabiedrībai tika dota iespēja iepazīties un attiecīgi vērtēt arī kancelejas pamatojumu informācijas neizsniegšanai.

[21] Tiesas spriedumā ietvertas arī norādes uz to, ka pieteicēja publikācijām mēdz būt pievienoti arī dažādi sabiedrības locekļu komentāri, kas ietver naida runu, homofobiskus un godu un cieņu aizskarošus izteikumus. Sprieduma 13.3.punktā norādītais vedina domāt, ka attiecīgo komentāru esība spriedumā pieminēta kā apliecinājums tam, ka pieteicējs ar strīdus publikācijām vēlējies radīt negatīvu sabiedrības rezonansi un apmierināt sabiedrības ziņkārību, un tāpēc pieteicēja informācijas pieprasījums neesot sabiedriski vērtīgs. Vienlaikus tiesa spriedumā informācijas pieprasījuma sabiedrisko vērtīgumu ir sapludinājusi ar pieteicēja tiesību negodprātīgu izmantošanu.

Šajā sakarā uzsverams, ka nav šaubu, ka vārda brīvība neaizsargā naida runu un acīmredzami tukšu ķengāšanos ar vienīgo mērķi aizvainot un pazemot. Tomēr ar atsauci uz to, ka publicētam rakstam tiek tīmekļvietnē izteikti šāda veida komentāri, pašu par sevi nav pietiekami, lai izdarītu secinājumu, ka līdz ar to pieteicējs kā žurnālists ir rīkojies negodprātīgi. Tāpat ar atsevišķi rupju vai kā citādi nepieņemamu komentāru esību pašu par sevi nepietiek, lai secinātu, ka pieteicēja pieprasītā informācija ir vērsta tikai uz sabiedrības ziņkārības apmierināšanu un no sabiedrības interešu viedokļa nav vērtīga. Jāņem vērā, ka mūsdienās diemžēl pie gandrīz katras publikācijas ir sastopami arī ķengājoši un rupji komentāri, kas paši par sevi nevar liecināt par attiecīgās publikācijas nozīmīgumu no sabiedrības interešu viedokļa. Tāpēc tiesai, ja reiz tā atsaucās uz konkrētu komentāru esības faktu, būtu bijis izvērstāk jāpamato, kāpēc šis apstāklis ir pamats ierobežot pieteicēja tiesības uz vārda brīvību. Nevērtējot pieteicēja saistību ar portālu „pietiek.com” un portāla atbildību par tajā ievietotajiem komentāriem (sk.*Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2015.gada 16.jūnija spriedumu lietā „Delfi v. Estonia”, iesnieguma Nr.64569/09*), nav ne pieļaujams, ne iespējams citu personu rakstītu komentāru dēļ izdarīt jebkādus secinājumus par pieteicēja godprātību vai negodprātību savu tiesību izmantošanā.

[22] Kasācijas sūdzībā arī norādīts, ka, lai arī tiesa balstījusi spriedumu uz secinājumiem par strīdus publikācijām, šīs publikācijas kā rakstveida pierādījumi nav iekļautas lietas materiālos – uz tām ir tikai dotas saites sprieduma tekstā.

Šajā sakarā norādāms, ka vispārīgi nevar izslēgt, ka tiesa kā rakstveida pierādījumu izmanto informāciju, kas ir publiski pieejama elektroniskā formātā tīmekļvietnē, ja vien tiek nodrošināts, ka visiem procesa dalībniekiem tas ir zināms un ir pieejams. Piemēram, šādi varētu atsaukties uz oficiālu iestāžu uzturētās informācijas sistēmās pieejamiem datiem vai, piemēram, kartēm. Tomēr konkrētajā situācijā tiesa ir atsaukusies uz privātā portālā ievietotiem rakstiem, par kuru pastāvīgu atrašanos attiecīgajā vietnē un satura nemainīgumu tiesai nevar būt pamatota pārliecība. Līdz ar to šādā situācijā jāpiekrīt pieteicējam, ka tiesai, ja tā konkrētās publikācijas izmanto kā pierādījumus lietā, bija jānodrošina, ka šie pierādījumi ir iekļauti lietas materiālos.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 15.novembra spriedumu daļā, kas attiecas uz /Persona A/ pieprasīto informāciju par naudas līdzekļiem, kas papildus amatalgai laika posmā no 2023.gada 1.janvāra tika izmaksāti konkrētiem Valsts prezidenta kancelejas darbiniekiem, un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai;

atmaksāt /Persona A/ par kasācijas sūdzību samaksāto drošības naudu 70euro.

(paraksts) (paraksts) (paraksts)

I. Višķere A. Kovaļevska L. Slica

NORAKSTS PAREIZS

Senāta

Administratīvo lietu departamenta